

Nr 6.

Ankom till riksdagens kansli den 17 mars 1926 kl. 11 f. m.

Sammansatta stats- och jordbruksutskottets utlåtande, i anledning av väckt motion om avveckling av fullmäktigsystemet inom statsförvaltningen och de affärsdrivande verken.

I en inom andra kammaren av herr *I. Anderson* i Linköping m. fl. väckt motion, nr 53, har hemställts, att riksdagen ville besluta, bland annat, att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning och förslag i syfte att avveckla fullmäktigsystemet inom statsförvaltningen och de affärsdrivande verken i de fall, som ej av de utav motionärerna i övrigt i motionen gjorda yrkanden beröras, samt att i övrigt åstadkomma förändringar och besparingar på i denna motion berörda områden.

Beträffande de av motionärerna till stöd för ovanberörda yrkande anförda skälen tillåter sig utskottet hänvisa till motionen.

I motionen erinras till en början, hurusom det egentliga motivet för inrättandet av råds- och fullmäktigeinstitutioner inom vissa ämbetsverk torde hava varit önskan att bereda ökat lekmannainflytande på förvaltningen och att ställa denna i närmare förbindelse med det praktiska livet. Utvecklingen hade lett till att i viss utsträckning ifrågavarande poster kommit att beklädas med riksdagsmän i framskjuten partipolitisk ställning, och med hänsyn till, bland annat, vikten av att undanröja varje misstanke, att dessa uppdrag kunde användas som politiska belöningar, ansåge motionärerna, att det parlamentariska inslaget i statsförvaltningen borde avvecklas. Motionärerna tillmäta i detta avseende största betydelse åt det förhållandet, att genom ett allt starkare parlamentariskt inslag i fullmäktigeinstitutionen förbindelse etablerades mellan riksdagen och förvaltningen, varigenom å ena sidan den senares självständighet gentemot partiinfltelser kunde försvagas, å andra sidan ett mindre lämpligt inflytande på frågornas behandling i riksdagen kunde komma att utövas av vissa ämbetsverk. I motionen erinras vidare om de fyra sakkunniga i pensionsstyrelsen, de två fullmäktige i socialstyrelsen och de två fullmäktige i fångvårdsstyrelsen, och hava motionärerna föreslagit indragning av de till nämnda sakkunniga och fullmäktige utgående arvoden.

I sistnämnda hänseende vill utskottet erinra därom, att riksdagen numera beslutit bifalla ett av statsutskottet i anledning av förevarande motions nu berörda del avgivet förslag om minskning av arvodet till en var av de

fyra sakkunniga i pensionsstyrelsen från nuvarande 3,000 kronor till 2,000 kronor.

Emellertid hava motionärerna dessutom i motionen berört en del andra organ av samma eller liknande karaktär, vilka borde bliva föremål för uppmärksamhet i sparsamhets syfte. I detta hänseende omnämnas av motionärerna lönenämnderna, sociala rådet, lantbruksrådet, kontrollrådet samt vidare fullmäktigeinstitutionerna inom de affärsdrivande verken. Sistnämnda institutioner omfattade inom järnvägsstyrelsen två, inom telegrafstyrelsen två, inom domänstyrelsen två och i postsparbanken tre fullmäktige, varjämte motionärerna med dessa likställa vattenfallsstyrelsens fyra ledamöter. Ehuru motionärerna icke bestrida, att fullmäktigeinstitutionen på sistnämnda områden kunde hava en viss praktisk betydelse, hölle de dock före, att nyttan av densamma icke motsvarade de kostnader den åsamkade de olika verken och därmed indirekt statsverket. Till sist framföra motionärerna frågan, om icke i de fall, där fullmäktigeinstitutionen ansåges böra bibehållas, de fasta arvoden, som nu vore regel, borde utbytas mot ersättning för varje bevistat sammanträde.

*Utskottets
yttrande.*

De i motionen berörda fullmäktig- och rådsinstitutionerna hava tillkommit i syfte att inom särskilda förvaltningsområden bereda ökat utrymme för det praktiska livets synpunkter ävensom att tillföra förvaltningen den art av insikter, som förvärfvas av utanför administrationen stående personer, vilka inom ett visst verksamhetsområde eller i allmänna värv tillägnat sig särskild för ett visst förvaltningsgebit värdefull erfarenhet. Enligt utskottets uppfattning hava strävandena att förverkliga dessa syften haft och äga alltjämt berättigande.

På senare tid har emellertid från flera håll gjorts gällande, att det sätt, på vilket nyssnämnda strävanden sökt sitt förverkligande, ur vissa synpunkter lämnar utrymme för betänkligheter och kritik. Särskilt hava motionärerna gjort sig till målsmän för åtskilliga anmärkningar av principiell eller rent politisk art.

Utskottet, som för egen del icke vill uttala något omdöme om det berättigade eller oberättigade i denna kritik, anser det önskligt, att spørsmålet blir föremål för särskilt övervägande och undersökning. Därvid synes frågan böra ses ur rent praktisk och saklig synpunkt. Nyttan av dessa institutioner ur statens och det allmännas synpunkt bör bli avgörande för ställningstagandet till desamma. Där undersökningen giver vid handen, att fullmäktigeinstitutionen inom ett förvaltningsområde fyller den vid dess inrättande avsedda uppgiften eller behov av densamma alltjämt föreligger, bör den givetvis bibehållas. Finnes en inskränkning i eller fullständig avveckling av systemet kunna ske utan åsidosättande av förut angivna uppgifter och allmänintressen, bör ändring i den nuvarande ordningen komma till stånd.

Likaledes bör frågan om arvodesbeloppens skälighet ävensom det av

motionärerna väckta spörsmålet om ändrade grunder för dessas utgående komma under omprövning. Jämväl bör tagas under övervägande, huruvida i övrigt förenklingar och besparingar på detta och närbesläktade områden utan olägenhet må kunna vidtagas.

Då utskottet sålunda i anledning av motionen förordar en undersökning av här berörda problem, vill utskottet starkt betona angelägenheten av att denna blir i allo förutsättningslös. För egen del har utskottet icke med sin hemställan avsett att i något hänseende intaga någon förhandsständpunkt till spörsmålet i fråga, utan läser ett sådant ståndpunktstagande böra uppskjutas, tills frågan erhållit den belysning ur olika synpunkter, som ovan förordats.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, i anledning av herr Andersons m. fl. ovanberörda motion (II: 53) i ovan återgivna del, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t måtte verkställa en förutsättningslös utredning, huruvida och i vad mån fullmäktigesystemet inom statsförvaltningen och de affärsdrivande verken bör avvecklas, begränsas eller bibehållas ävensom i övrigt förenklingar och besparingar på detta och närbesläktade områden må kunna vidtagas.

Stockholm den 17 mars 1926.

På utskottets vägnar:

VÄRNER RYDÉN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *G. R. Sederholm, O. Bergqvist, Oscar Olsson, C. P. V. Nilsson* i Gränebo och *P. Hellström**;

från andra kammaren: herrar *K. V. Rydén, C. Lindskog**, *A. Danielsson* och *G. A. Johansson* i Hallagården.

*) Icke närvarande vid utlåtandets justering.